К...

ІҐНОРАНТИ ЧИ БОЖЕВІЛЬНІ?

Альбертийські „лїберали" договорились до такого, що вже здобули рекорд у змаганях з галицькими вшехполяками і російськими чорносотенцями. Вони взяли ся рішати питане істнованя української мови і взагалї істнованя Руси-України і рішили коротко: анї Руси, анї руського-українського народу не було, нема і не має бути. „Не било, нет і бить не можеть!" І конець.

Хто не вірить нехай перечитає цїнну статю „лїберала" H. D. у веґревільськім „Обсервері." Там перечитає нї більше, нї менше, ось такі цїнні фільольоґічні висновки веґревільського вченого:

„Говорячи яснїйше, чи є яка „руська" мова? Чи є яка мова, котрою-б говорили всї Русини в такім сенсї, як мова, котрою говорять всї Французи, всї Анґлїчани, всї Нїмцї? Менїздає ся, що вони мають в ужитку ріжні діялекти в ріжних провінціях майбутньої Руси; вони не мають лїтератури; їх мова є непризнана, незвісна, нїхто її не вчить ся поза їх провінцією і се виглядає трохи на імпертиненцію, коли якийсь обскурний діялект бажає рівнати ся з великою мовою, що обнимає земську кулю.

„Чи не лучше дати людям, чого вони хочуть? Розуміє ся, що нї, коли їх бажанє є противне їх інтересам; їх інтерес є аби вони позбули ся тої мови як найскорше можливо, чим скорше, тим лучше...."

Ось до чого договорив ся! — Русини не мають мови, не мають лїтератури, не мають своєї вітчини. Їх мова се „обскурний провінціональний діялект" і їх інтересом є його як найскорше позбутись!...

Ви чули? Арабські і візантийські архіви переповнені вістками про Русинів ще в VIII і пізнїйших віках по Хр. В XI в. Русь трясе цїлим Сходом Европи і входить у взаємини з усїми найбільшими тодїшними европейськими державами, бо князь Ярослав Мудрий женить ся зі шведською королївною Іреною, його дочка Єлисавета виходить за норвежського королевича Гарольда (про се оповідає навіть скандинавська заґа), друга дочка, Анна, виходить за французького короля Генриха, а над то споріднює ся рід сего князя з дворами: нїмецьким, угорським, польким і візантийським. Документами про героїчний бій українських козаків за визволенє вітчини XVII і XVII в. є переповнені всї архіви Туреччини, Швеції, Нїмеччини, Польщі і др. Істнованє українсько-руської мови і її окремішність виказали десятки фільольоґів, а навіть петербурська Академія наук 1905 р. признала їй право на істнованє і розвій. Твори української лїтератури (як Шевченка, Коцюбинського, Стефаника, Яцкова, Франка і др.) перекладають на европейські мови, нїмецьку, французьку, а навіть анґлїйську. — Тільки веґревільський фільозоф не хоче про все те знати, анї чути і одним почерком пера змітає з карти Европи 30 мілїоновий народ, ставить коло назви „Русь" знак питаня, а мову великанського народу, що в XII в. стояв під зглядом культури на рівнї з Західною Европою та в XVIII поклав основи під російську культуру, засуджує на смерть,

Іґноранції сего фанатичного шовініста ми не дивуємось; та дивуємось безличности і недостачі самопошани іґноранта, в якого голові що до знаня нашої історії цїлковита „tabula rasa" а який мимо сего бере ся писати про нашу історію, мову і лїтературу. Се вже варварство і безгранична безсоромність та безсовісність!

Та що вже сказати, коли за сим іґнорантом і науковим піратом повтаряє, — як се пише „Болетин," — мінїстер просьвіти Бойл: „Їх рідна мова є діялектом російської"?!

Се вже переходить в патольоґію, в українофобію. А для хорих індівідуїв є одиноке пристановище: гуманїтарне заведенє...

Супроти сего було-б зайвим спорити з ними на тему, чи українська мова істнує, чи вона має право на дальше істнованє і т. п., бо се було-б безуспішним, як безуспішною роботою є говоренє слїпому від уродженя про краски. Впрочім се питанє рішили не ґазетярські писаки і анальфабети в справах нашої історії і мови але люди науки і унїверситети д и в и: Парижські „Annales des Nationalites" 1913, число посьвячене укр. народови зі вступом одного з найбільших істориків і гордощів французької Сорбони; згадана висше енунциація Академії Наук в Петербурзї; статя норвежського письменника Бернштерна Бернзона у віденськім „Zeit" 1906 р. і много инших.

Спитаємо лишень добродіїв „лїбералів," чи мають вони право гонити зі школи, яку удержує собі сам нарід, мову сего народу? Чи слушні їх твердженя, буцїм то народня мова має погубний вплив на вихованє і розвій інтелїґенції? На се нехай відповідять їм побратимцї, російські шовіністи і чорносотенцї, що на кождім кроцї переконують ся до яких абсурдів доходять російські учителї, що вчать українські дїти по російськи; на се нехай відповість їм наука і здоровий розум; на се найлїпше нехай їм дадуть відповідь сами канадийські педаґоґи.

Простять менї п а н о в е „лїберали," що хоч я в Канадї щойно два місяцї і що хоч, щойно вчу ся анґлїйської мови, буду такий нечемний і зверну їх увагу на одну цїкаву книжку, котру вони, як сї, що рішають справи вихованя тисячів дїтий ріжних національностий, повинні би знати і нею зацїкавитись. Маю на думцї книжку, яку видав Mr. Norman Fergus Black, M. A. D. Paed. під заголовком „English for the Non-English" (1913).

Зверну панам „лїбералам" увагу лиш на деякі місця. Стор. 46, глава III:

„Члени комісії (устроєної 12 цьвітня 1902 р. в Новій Шкоції) находять, що в провадженю французьких шкіл основним блудом, який треба вважати відвічальним за многі з їх малих успіхів, була думка, що в них повинно ся учити виключно по анґлїйськи."

Стор. 47:

„Члени Комісії суть одно душно сеї гадки..., що загальне вихованє французьких дїтий повинно відбувати ся рівнобіжно з присвоєнєм уживаня анґлїйської мови, та що се можна осягнути успішно тілько через уживанє їх рідної мови... та що, о скільки тільки се можливе, у французьких школих провінції треба іменувати тільки двомовних учителїв."

Члени Комісії дійшли до сего повисшого заключеня тому, що вони переконані, що тільки учителї, які володїють французькою мовою суть порядочно компетентними виховувати і справдї учити французькі дїти з французьких домів у французьких громадах протягом перших лїт їх шкільної науки, або поки вони не здобули достачного знаня анґлїйської мови."

Стрр. 50:

Dr. Parmelee з Квібеку заявив в дискусиї над двомовністю на державній шкільній конференциї в Льондонї в р. 1911 слїдуюче: „Наш досьвід виказує достаточно, що ми перше всего мусимо подавати науку в матїрній мові."

А далї:

„Листи одержані від учителїв як раз занятих (в Клївленд) сею працею (значить, здобутєм певного знаня рідної мови дїтий іміґрантів) доказують, що около шість десять процент вважає знанє рідної мови важною кваліфікацією. Заключено, що таке знанє веде до економії дорогого часу. Воно облегчує змаганє учителя розбудити зразу симпатию і цїкавість учеників. Воно дає учителеви спромогу передвидїти і запобічи лїнґвістичним трудностям, пояснити значінє властивого вислову і термінів, силу чого годї легко виказати предметами, дїлами, або малюнками, і помагати ученикам в пізнаню ріжницї значіня між словами більш або менш сіновимічними." І т. д.

Послухаймо, що говорять в сїй справі шкільн інспектори.

Стор 68—69; слова інспектора Вайденгамера:

„Дитина може швидко навчити ся дві або навіть і три мови, коли єї учити як треба. Одначе першенство треба все признати науцї анґлїйської мови. Що дитина не тратить нїчого при научуваню двох мов, доказано останнього лїта при нашім вступнім іспитї до висшої школи (в Морден, Манїтоба, 1911). З 35 кандидатів до сего іспиту — всї були нїмецькими дїтьми — 29 відповіло вимогам вповнї, а 5 перейшло з відзначенєм, здобуваючи 80 процент марок."

Те саме говорив інспектор Гартлей з Манїтоби.

Інспектор Кенеді зі Саскачевану думає, що „є дуже корисним, аби дїти вчили ся своєї матїрної мови, бо в сей спосіб наш язик і лїтература може збогатити ся фолькльором, леґендами, піснями і т. п. сих народностий, які інкорпоровано в нашу націю. А надто не корисно позволяти дитинї забувати се безповоротно." (стор. 69).

Супроти сих виводів автор книжки п. Блек заключає: „Анґлїйська мова повинна бути головним предметом у всїх початкових школах. Коли-ж одначе родичі бажають собі, аби учено нашої мови з признаним практичним значінєм, автор бувби за тим, аби вволити їх волю." (стор. 78).

Хиба ще мало арґументів і то арґументів людий, що суть найбільш компетентними сю справу рішати? Хиба панове „лїберали" такі вже засліплені, що не в силї зрозуміти природного закону, якому підлягає не лишень зьвірина але не менше і „homo sapiens" закону, який вяже чоловіка на цїле житє з мовою, якою промовляла до него мати, в якій він навчив ся молити ся свому Богу і за яку его п р е д к и проливали кров?

Через український народ перевалила ся цїла навала диких монгольських племен: Мадярів, Хозарів, Печенїгів, Куманів, Татарів, Турків — та він всї ті племена переміг, всїх стр вив і вийшов під зглядом лїнґвістичним і психофізичним чистим нац. типом, дарма, що пізнїйше працювали через цїлі віки і працюють по нинїшний день над его засімільованєм Поляки, Росияни і Мадяри з пожертвованєм гіднїйшим лїпшої справи; примінюючи до своїх намірів якнайострійші середники, не виключаючи тюрми, депортациї на Сибір і баґнетів. — Що не вдало ся сим нашим опікунам в Европі протягом віків, се не вдасть ся і канадийським „лїбералам." За науку за обдароване нас анґлїйською культурою наш нарід буде вдячний; так само буде сповняти совісно обовязки канадийських горожан і полюбить свою замор ську вітчину.

Та за жадну цїну не дасть себе насильно зробити приятелями сих, що видирають йому мову батьків, мову, в якій вони співають свої піснї болю і в якій молять ся свому Богу. Про се можуть „лїбералам" сказати дещо галицькі вшехполяки і московські чорносотенцї. І се повинні затямити собі сї, що держать у своїх руках в Альбертї чи в Манїтобі прапор зі знаменем поступу і волї. Бо під сим зглядом наш руський нарід неулїчимо консервативний.

Хочете

научитись скоро говорити читати і писати по анґлїйськи і полїпшити свій побут в Канадї? — Зголосїть ся на адресу 686 FLORA AVE. по 6-ій год. вечером до J. WAGNERA.

Наука відбуває ся вечерами. За успіх ручимо!

Dominion Ticket Office

703 Main Str. Winnipeg, Man.

Phone: MIN 2681

Продає пшфкарти до всїх частий сьвіта по дуже низьких цїнах.

Вимінює гроші по найдешевших цїнах (2 центи від доляра).

Пересилає гроші телеґрафічно.

Пересилка мала чи велика — коштує лише $1.50.

L. C. SMITH & BROS.

машина до писаня.

ДОВГОТРЕВАЛА — ЗНАМЕНИТА.

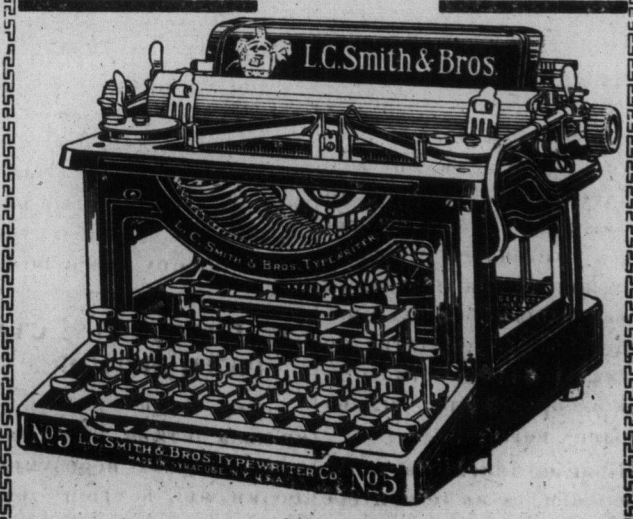

найкраща в сьвітї машина до писаня.

Нановійша конструкція.

Зручна, робить без галасу, акуратна і тревала.

The Smith Visible Typewriter Co. Limited

20 Princess Sreet Winnipeg.

Phone: Garry 4975.

Найгарнїйші книжки до читаня.

Тарас Бульба	30 ц.
Пів копи казок	20 ц.
Збірник байок	25 ц.
З житя первісного чоловіка	25 ц.
Маруся	25 ц.
1001 ніч 3 томи	$2.00
Права Канади	35 ц.
Нетри	$1.00
В недїлю рано зїле копала	90 ц.
Кобзар Т. Шевченка	60 ц.
з образками	$1.00
Полонений на Кавказї	15 ц.
Історія боротьби віри з наукою	50 ц.
Князь і жебрак	50 ц.
Кровавий шлях	40 ц.
Козацька пімста	40 ц.
Найкрасші піснї	15 ц.
Збірник народних пісень і коломийок	25 ц.
Домашня кухня; наука як варити і печи	75 ц.
Історія України, з красними образками в оправі	$2.75
Провідник, практичний підручник до науки анґлїйської мови без помочи учителя	$1.50
в оправі	$2.00
Що стало ся з австрійським престолонаслїдником Рудольфом	60 ц.

Вийшов з друку Великий Ілюстрований Загальний Катальоґ книжок і музичних інструментів грамофонів і рекордів 170 сторін — висилаємо даром.

Ruska Knyharnia

850 Main Str. Winnipeg.

РОДИМЦЇ!

CANADIAN PACIFIC RAILWAY

Сли хочете їхати до старого краю, або хочете спровадити своїх краянів до Канади то приходїть до С.Р.Р-ського офісу до головних аґентів

A. CALDER & SON.

БАНКИРІ

663 Main St. Winnipeg,

MANITOBA

Ми спроваджуємо рік річно тисячі народа без жадної перешкоди.

Ми також посилаємо гроші до старого краю скоро і безпечно.

Як також вимінюєм доляри на австрийські гроші і продаємо австрийські марки.

Ми маємо щадницю і принимаємо гроші від доляра до тисячі і висше та платимо процент.

П. А. Каракоцюк є наш укр. представитель.